

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

D[omi]n[u]s in templo sancto suo, d[omi]n[u]s in cœlo sedes eius. Oculi
eius in pauperem respiciunt: Palpebræ eius interrogant filios hominum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

fiat. Vnde recte hic dicit: Destruerunt quae a te posita & instituta sunt, id est
(ut Hieremias) Peruertunt uerba dei uiuentis. Et Micheas. iij. Audite principes
domus Iacob, & iudices domus Zion in sanguinibus, & Hierusalem in iniqui-
tate. Hoc enim fit dum sacra dei uerba cogimus seruire nostris affectibus &
opinionebus. Hoc est ex inauribus filiarum Israel, & auro domini, conflare
uitulum & Idola, ut frequentissime in Prophetis arguuntur. Quos, si hodie ar-
guas haereticus eris, cum soli hij sint Ecclesia dei hodie, qui talia faciunt, sicut
& tempore Prophetarum erant.

Hebraeus autem absolute & impersonaliter dicit: Quae posita sunt, seu,
quae posita fuerunt, non quae tu posuisti. Quod nescio quid maioris Emphasis
habeat: Quasi ea sola uelut esse posita & statuta, quae deus posuit & statuit, &
nephias sit alia uel cogitari, ut differentia nulla sit opus. Quo modo & Apосто-
lus dicit: Placuit in Christo omnia instaurare. Quasi aliud placitum non sit nisi
diuinum. Sicut de sole, cum sit unus, sine differentiae nota loquimur.

Iustus quid fecit? August. ad Christum trahit pugnas cum suis Donatistis. ^{Iustus quia fecit}
Idem Hiero. si tamen eius est Commeterius. Mea diuinatione generaliter iustum
accipio, pro oibus qui cum impijs magistris negotium habent, quocumque seculo.
Et quaestionem hanc pro eis fieri, primum dolentis affectu in hunc modum. Quan-
do contradictio impiorum potentior est (ut Abacuk dicit) & praualet aduersus
iustum, sicut fere fit, non est inter homines qui pro eo iudicet, aut uindictet, sed
damnatur tanquam reus & malus. Hic dicit: Quid faciat iustus, ubi resistere non
potest, ueritas eius non auditur, cogitur ergo causam tradere ei qui iuste iudicat.
Sicut de Christo Petrus dicit. j. Pet. iij. Quid enim prodesset si etiam insaniret?
Quare cum gemitu & patientia diuinum iudicium expectabit, sinens interim
impios furere & proficere in peius, ut qui sordent, sordescant adhuc?

Secundo, potest quaestio ista fieri, uelut disputatis & expostulantis affectu,
qui est multo uerementior. Quo Paulus. j. Corint. xv. aduersus negantes re-
surrectionem loquitur. Quid faciunt, qui baptisantur pro mortuis? Si omnino
non resurgunt mortui, ut quid periclitamur omni hora? Si secundum hominem ad-
bestias pugnaui Ephesi, quid mihi prodest si mortui non resurgunt? Et psal. xij.
cum uidisset peccatores florere, dixit: Ecce ipsi impij abundantes in hoc seculo
obtinuerunt diuitias: Et dixi, ergo sine causa iustificauit cor meum, & laui in-
ter innocentes manus meas?

Ira & hic: Si sic praualent impij, si non est iudex alius quam ipsi, Quid operatus
est iustus? cur frustra laborauit? cur non quieuit & sine periculis uixit? Adeo
ne frustra omnia gessit? Absit: Non frustra operatus est: Est iudex qui iudicet
iuste, ut sequitur. Hic sensus mihi placet, quia uerbum, fecit, praeteriti tempo-
ris est *פָּעַל* paal, quod operatur, significat, ut includat omnem piorum uitam.
Ac si dicat: Cur frustra iustus tam operosus fuit? Deinde & sequentibus aptis-
sime quadrat, & afflictum illum affectum iustorum, quo in oppressa iusticia
& ueritate laborant, & disputant, pulcherrime exprimit, qui cum certissimi sint
iustum non derelinqui, tamen praeter multitudinem opprimentium & praualentium
ueritati, simul indignantes, simulque dolentes incipiunt contradictionis quaes-
tionem, & Apostrophen ardentissimam ad impios faciunt. Et, quod ultimum
habent, ad iudicium recurrunt, dicentes.

Dñs in templo sancto suo, dñs in caelo sedes eius. Oculi eius in

Y iij pauperem

pauperem respiciunt: Palpebræ eius interrogant filios hominum.

Hic uersus apud nos in duos diuisus est. Hebraismus istum: Dominus in cælo sedes eius, potuit interpres omisso pronomine, eius, & noiatio in genitiuum uerso, sic mutasse: Dñi in cælo sedes, Nō enim latine dicitur: Mō in quo beneplacitum est deo habitare in eo, psal. lxxvii. Ita nec dñs in cælo sedes eius, Possit & talis distinctio esse: Dñi in cælo, sedes sua, subaudi est. Nec in hebræo, in pauperē, sed absolute. Et longe significatiuus: Oculi eius uident. Ut sit sensus huius uersus: Non frustra operatur iustus, q̄ si impij prætalent in terra, & uisibili imperio, solatur tamen me, dominū esse in templo suo sancto, ubi impij non uident, & in cælo thronum eius, quem illi ignorat: Nec solum ibi est, sed uident oculi eius, aperti sunt super omnia, quia omnia nuda oculis eius, non enim stertit, nec dormitat qui custodit Israel, illinc iudicium meum expecto. Ita docemur superbire & præsumere in domino, aduersus eos, qui superbiunt & præsumunt in homine.

Templum dei quod sit.

Quæritur quod est templum domini: Quod enim non uoluerit Salomonis corporale templum intelligere, ex eo colligitur, quia id nōdum erat tempore Dauid. Deinde adiunxit, In cælo sedes eius. Ut aliud templū intelligeremus, quod sanctum, id est, separatum, est ab omni prophano usu, hoc enī sanctum uocatur. Non displicet etiam hoc loco dici, quod psalmo. v. dictum est. Templum domini appellari quemuis locum, in quo populus dei conuenit ad uerbum, qui cum sint uere templum dei, locum a se non inepte denominant. Sic Ecclesia & populum & domū significat. Tunc sensus erit: Sine eos, cæci sunt, & duces cæcorum, dominum non cognoscunt, sunt alij qui eum cognoscunt, si non est in prophetis illis, est tamē in templo suo, id est, in suis & in loco ubi sui sunt congregati: Vbi enim duo fuerint in nomine meo congregati, in medio eorum sum, dicit dominus. Quam Emphasim adiecto nomine, sancto, uoluit illustrare. Quid enim si quidam non credunt: an incredulitas illorum euacuabit fidem dei? Absit. Non ideo nulli erunt, qui in dño confidunt, quia impij multos sagittant in obscuro isto, & subuertunt quorundam fidem, manet sanctum dñi & ipse in illo. Quasi illud. iij. Timor. ij. dicat: Fundamentum dei firmum stat, habens signaculum hoc: Nouit dominus qui sint eius, & discedit ab iniquitate omnis qui inuocat nomen domini. Idem est qd̄ repetit: Dñs in cælo sedes eius. Quia dum populus eius templum sanctum (id est, separatum) est, in cælis cōuersatio eius, ubi Christus est. Et si ipse in terris esset, tñ dicebat: Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit filius hominis, qui est in cælo. Audi, filius hominis in terra, est in cælis. Et quæ est sedes dei, etiā in cælis alia q̄ spiritalis & sancta creatura: At anima pia, sancta, & cælestis est. Atq̄ sic in spiritu, cælum & terra conueniunt in unum, & nihil differunt, nisi fide & spe eie. Excellētius autem angeli in cælo (quorum sancti sunt in enygmate socij) sunt sanctum templum & sedes dei.

Est autem Emphasis sententiæ potissimum in eo qd̄ dicit: Oculi eius uident. Et idem sensus cum illo psal. liij. De cælo respexit dominus, uidit omnes filios hominum, de præparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram. Et psal. cj. Quoniam prospexit dominus de excelso sancto suo, domina de cælo in terrā aspexit, ut audiret gemitus &c. Fidei enim sunt hæc uerba & spiritus. Non enim impij negant, si dixeris: Oculi eius uident, immo id præ oibus iactant & prædicant, sed contra se dici, nō credunt, cum arbitrentur obsequium

obsequium se prestare deo, dum destruunt leges dei & seducunt in occulto re-
ctos cordis, uidenturq; sibi leges statuere & errantes recta docere, perpetuo hanc
Allegoriam ludentes contrariam piorum Allegoriam: Cum ergo omnia prae-
reant iusta aure, ad oculos domini referenda est uniuersa causa. Sicut Hier. xj.
Turris domine Zabaoth qui iudicas iuste & probas renes & corda, uideam
rationem tuam ex eis: Tibi enim reuelauit causam meam.

Palpebrae eius interrogant seu probat filios hominum, applicat particulariter,
quod dixerat generaliter: Oculi eius uidet, id est sunt aperti & omnia uident,
num precipue filios hominum non modo uident, sed etiam examinant, pro-
bant & discernunt. Palpebras has dei Aug. ad scripturas sanctas refert, quae in Palpebrae dei
alio loco aperte, in alio clausae sunt, pulchra tropologia. Alij aliud. Mihi p sim
plicitate literae Allegoria placet, ex hominib; sumpta, praesertim Magnatibus,
quorum est, potissimum oculorum nutu agere, quos enim fauore dignantur,
clementer apertis oculis intuentur, quos uero abominantur, clausis oculis, &
preclis palpebris, aut truculenter in altum surrectis auersantur. Itaq; palpebrae
dei super pios clementer apertae sunt, sed super impios, aut clausae aut truces
surrecta. Quae duo psal. xxxiiij. sic dicuntur: Oculi domini super iustos, & au-
res eius in preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala, ut perdat
de terra memoriam eorum. Aliter ergo se habent palpebrae dei super iustos, &
impios, ut mox ipse se exponet, quia examinat & uidet omnes filios hominum,
sed iustos approbat, impios damnat. Quod tñ iterum in spiritu dictum, donec
impleatur, sola fide capitur, cum impij longe contraria de se opinentur.

Dominus interrogat iustum & impium, qui autem diligit iniqui-
tatem, odit animam suam.

Aliter habet distinctio in hebraeo, scilicet: Dominus iustum probat & im-
pium, & diligentem iniquitatem, odit anima sua. Et nomen iustum, ante uer-
bum, interrogat, ponitur, ut incertum sit, an dominus iustus, iusti, iustum,
transfere debeamus. Nam & Hieronymus priorem partem, sic absoluit: Do-
minus iustum probat, deinde impium copulat cum diligente iniquitatem, ad
uerbum odit, non ad uerbum, probat, ut mihi prope suspitio fiat, hanc partem
(Dominus iustum probat) absoluta sententia id ualere: Dominus iustus pro-
bat (id est, probator est) hoc est, ille qui probat omnes & examinat, non est ho-
mo qui mentitur, sed ipse dominus, qui iuste iudicat, quem nemo fallit, nemo
corrumpit, nihil latet. Quomodo psal. vii. dictum est in uersu: Consummetur
nequitia peccatorum & diriges iustum, scrutans corda & renes deus iustus,
Vt idem sit: Scrutans corda & renes deus iustus, quod hic dominus iustus
probat. Verbum enim *scrutans* probat & interrogat, a uerbo scrutans nihil differt
in significato, cum eam significet probationem, qua aurum in igne probatur,
exploratur, interrogatur, quod unum est scrutari. Ita deus, quia non sed in fa-
ciem iudicat, sed spirituum ponderator est, palpebras suas aperit, aut claudit,
sed in quod probus, uel reprobus fuerit inuentus spiritus filiorum hominum,
ideo merito iustus probator uocatur. Quare mea temeritate uersum per cola,
& comata sua, sic distinguo: Dominus iustus, probat, & impium & diligen-
tem in iuriis odit anima sua. Vt sit sensus: Dominus est iustus, & ipse probat,
ideo anima eius odit & impium, & cum qui amat laedere aut iniuriari. Qui e-
nim iustus est, non potest interprobandum non odisse impium & iniquitatis
amatorem.